

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Lidová knihtiskárna,
Wien V., Margaretenplatz 7.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Anton Machát, Wien V.,
Margaretenplatz 7.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
Stane celoletno: K 100.—
polletno: K 50.—
četrletno: K 25.—
Za Jugoslavijo
celoletno: 15 Din.
polletno: 8 „
četrletno: 4 „

Leto I.

Dunaj, 12. oktobra 1921.

Št. 30.

Caranthianicus:

Pozdrav.

(Ob obletnici koroškega plebiscita.)

Ko je zunaj mraz, je dobro sedeti za ognjiščem, in ko rjujejo zunaj viharji, je prijetno v tihem zatišju lastnega doma, posebno še, ako dajo tople in odkrite besede pozabiti neprilike vsekdanjega življenja.

Zato dovolite, dragi bratje in sestre, da se Vas v svobodni Jugoslaviji prav posebno spominjamo na dan 10. oktobra, ko bo koroško nemstvo obhajalo obletnico svoje zmage, ter jo morda tudi venčalo s pretepi in izzivanji; ko bodo po Vaših brdih goreli kresovi, ki naj oznanjajo idejo, ki Vam je tuja. Tuja že zagadelj, ker kaže ravno z izgnanstvom slovenskega jezika iz ljudskih šol, kako Vas ponižuje in zaničuje.

In plamen teh kresov bo izvahil marsikateremu očesu solze, solze bolesti nad spominom na nekaj lepega — na krasno zvezdo, ki se je zasvetila v temni noči, sijala nekaj momentov in se utrnila.

In v sanjah, ki bodo v tej temni noči Vaše edino duševno življenje, v katerih Vas z mehko ročico boža Vaša prava mati, je tudi mnogo resnice. V njih je podzavedna slutnja, da se ideja enkrat izpolni, v njih boste našli pogum do novega življenja, ki je polno upov, polno sladkih tajnosti, radi kojih samih že se izplača živeti.

Dragi bratje in sestre! Nekaj čudnega je v dejstvu, da se govorec o Koroški zasveti oko in da prisluškuje vsaki sapi od onstran srca s pospešenimi utripi in sicer še bolj kot če gre beseda o zaslužnjem Primorju, kjer stoje naši sinovi trdno kot kraške skale, dočim je na Koroškem večina otrok naše krvi izdala svojo mater.

Toda sleherna narodno čuteča duša slutí, da je na Koroškem tekla Slovenstvu zibel in tudi naše najslajše narodne pesmi so v Božu doma. Ve pa tudi, da so ravno na koroških tleh besnele najhuje viharjev jezne sile, da so va kljub temu ohranila v mnogih krajih verna srca materi neomajeno zvestobo.

Zato so na vezi s Korotanom v prvi vrsti naša srčna zadeva in odreči se jim, bi pomenilo teptati vse, kar nam je sveto in drago, pomalo bi, odreči se bodočnosti in narodnemu postenju.

Tako se Vas bomo dne 10. oktobra spominjali z bolestjo in upom, pred vsem pa z ljubeznijo, koje so ravno najnesrečnejši izmed bratov najbolj potrebni. Ko pa bodete sredi tlečih in Vas zasmehnjočih množic gledali kresove, glejte v njih plamenu le eno, to resnico namreč, da pada, kar je negorljivega k tlom, ono pa, kar je zmožno čistega ognja, čiste ljubezni, gre kvišku svojo pot do zmage! Pozdravljeni! pozdravljeni, Vi nepozabljeni do zadnjega vzdih.

Mir, sloga ljubezen.

Kdo si tega ne želi, katero srce po tem ne hrepeni? Posebno na Koroškem se večkrat slišijo te besede. Ne rečemo, da ne često tudi iskreno in odkritosrčno. Večkrat pa povdarjajo, da morajo v deželi zavladati mir, sprava, bratstvo, tudi gotovi nemški krogi in Slovenci nemiškega mišljenja, ki v dejanju ravno nasprotno delajo, ki v besedi oznanjujejo mir in edinost, v dejanju jo pa razdirajo. Četudi se ravnaš po vseh avstrijskih postavah in si najmiroljubnejši avstrijski državljani, ti vendar očitajo in te obrekujejo, da si izdajalec, iredent, „jugoslavisch gesinnt“. In kakšen zločin si storil? Edinole tega, da si zaveden in zvest

Slovenec, ki hočeš ostati zvest svojemu materinemu jeziku in svojemu slovenskemu rodu. Ali je to hudodelstvo? To je vendar tvoja sveta dolžnost! Če se izneveriš že svoji materi, če ji postaneš nezvest, potem na tvojo vernost in zvestobo ne dam vinarja. In ker hočemo ostati zvesti Slovenci, ker ljubimo svoj materni jezik, ker izpolnjujemo četrto božjo zapoved, zato nas imenujejo iredentarje, izdajalce.

Če v vlaklu govoriš slovensko, pa plane nadte narodni odpadnik in te nahruli: „Hier wird deutsch gesprochen“ in te zmerja z izdajalcem. (Se je zgodilo.) Če prineseš državni oblasti slovenski dokument, ki ga nisi sam naredil, ti rečejo: „Sind Sie jugoslavisch gesinnt?“ (Se je tudi zgodilo.) Če Slovenec v svoji fari želi slišati slov. pridigo in se spovedati v slov. jeziku, ga kot državi nevarnega podpihovalca tirajo pred sodnijo. V časopisih nas zmerjajo z izdajalci, iredentarji.

Ker se držimo svojega jezika, nas preganjajo, ker smo zvesti svojemu rodu in nočemo biti odpadniki, moramo trpeti, smo mučeniki. Podobno kakor so bili dolga stoletja Irci mučeniki zavoljo svoje vere in svoje narodnosti. Tudi kristiane prvih stoletij so imenovali izdajalce, zato, ker niso hoteli izdati svojega križanega Boga. Pravična stvar vedno preganjanje trpi, a kdor ostane stanovit in do konca slednjič vendar slavi zmago.

Zatorej ne vstrašimo se, ne dajmo se zbežati. Ponosni bodimo in veselimo se, če moramo za pravično stvar preganjanje trpeti. To ni sramota, to je častno. Apostoli in prvi kristjani so se veselili, da so bili vredni zavoljo Kristusovega imena trpeti preganjanje. Ne bojmo se in ne obupujmo, v dobri družbi smo, v družbi mučnikov za dobro stvar vseh časov. Več je vredno, če ohraniš zvestobo in svojo vest neomadeževano, kakor če izdaš in zatajiš svojo slovensko mater, svoj rodni je-

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Zapiski izza velikih dni.

(Nadaljevanje.)

Popoldne je peljal izvošček črnooblečeno ženo z malo rakvico na kolenih — najbrž mati malega mrliča; ženi naproti je sedela deklica kakih dvanajst let in še manjši fantič; menda bratec in sestra mrličeva.

Okoli štirih spet pogreb...

Veter bega z naglimi, poltihimi koraki po ulicah. S kostanjev ob cesti stresa porumenelo listje.

Sama smrt, sami pogrebi... Ali me naj spominjajo, da daleč za gorami umira nekdo, druga moja mati?

Kako me naj ne teži bol, kako me naj ne bo strah?

11. oktobra zvečer.

Zvečer sem blodil samotni po ulicah, s težkim pričakovanjem, z velikim nemirrom v srcu.

Vse živo po cestah. Na ovenčanih avtomobilih se vračajo s Koroške Sokoli in Orli. Ljudstvo jih vsepovsod burno pozdravlja. Slovesni sprevodi po mestu, radostni vzkriki: „Živela osvobodjena Koroška!“

Stojim nem obstrani, v temne kote se skrivam. Iz srca rad bi tudi jaz zaklical: „Živela

osvobodjena Koroška!“ Saj mi je vendar ta krasna, s trpljenjem blagoslovljena in posvečena dežela stokrat več nego vsem tem mladim ljudem, ki jo sicer tudi ljubijo, ki so v svoji navdušenosti in svojem idealizmu pohiteli tja gor k nji, v velike nevarnosti, smrti naproti morda.

Iz srca rad bi zaklical: „Živela svobodna mati moja!“ Pa ni glasu iz ust... Ob strani stojim, v mračnem kotu, z velikim strahom v srcu.

11. oktobra ponoči.

Ležim brez sna na postelji. Strah me je. Strah, da sledi današnjemu veselju množic jutri razočaranje in žalost. Strah, da se vzkliki radosti: „Živela osvobodjena Koroška!“ prelijejo v vzkrike bolesti: „Gorje še huje zaslužnjeni Koroški!“

Vseh možnosti me je strah: da izgubimo to našo divno zemljo, poleg Gorenjske najlepši kos naše domovine; da izgubimo naše ljudi, v jedru dobre in poštene, dasi po tuji zlobi in zvičajnosti deloma že zapeljane na stranpoti, preslepljene, mnogokje pokvarjene. Pretvoriti bi jih pa bilo mogoče z modro vzgojo v najboljše ljudi. A strah me je tudi, da te modre vzgoje pri nas morda ne bo. Strah me je, da jih bomo, ako jih dobimo, potopili v vinu in pivu, ki sta tekla pred plebiscitom v potokih,

resnično ne nam v korist! Strah me je, da bi zastupili v njih še tisto dobro, kar navzlic vsemu mnogoletnemu zavdajanju še živi v njih, zastupili z brezmiselnim, krivociljnim našim veseljenjem in plesanjem.

Strah me je...

Vstanem, stopim k oknu.

Gori z grada strmi čez deželo, tja gori proti koroškim goram, negibno mirna, svetla luč. Na nebu gore svetle, negibne zvezde.

Kaj gledajo, kaj vidijo? Ali našo radost — in so zato tako bleščeče? Našo propast, naše gorje — pa so zato tako prestrašene, vse one mele od groze?

V torek, dne 12. oktobra, dopoldne.

Ni mi dalo miru srce. Na vse zgodaj sem pohitel v mesto.

Na ulici sem srečal prijatelja, vseučilišnega profesorja, čigar soproga je bila Korošica. Vem, da dobro pozna Koroško, da ljubi tiste naše gorate, čudovite kraje.

Vprašal sem ga, ali je izvedel kaj določnejšega? In kako da sodi on?

Nemirno si je gladil brado, resno mi odgovoril: „Listi pišejo, da bomo protestirali proti goljufijam in nasiljem. Ako pri nas govore, da bomo protestirali, vemo, da je vse izgubljeno, izgubljeno morda za vekomaj.“

Molče sem se yrnil v svoje stanovanje.

zik in za ceno izdajstva uživaš nekatere trenutne materijelne ugodnosti.

Vemo, naj smo še tako zvesti Avstriji, naš greh in zločin je, ker smo Slovenci in Slovenci hočemo ostati. Zavoljo te „hudobije“ nas preganjajo, zmerjajo, ovajajo, nas napadajo z besedo in v dejanju, ustmeno in v časopisju nam očitajo, da smo iredentariji, izdajalci, „jugoslavisch gesinnt“. — Obenem pa pravijo: mir, sloga, ljubezen. Ja, ljudje božji: kako bo mir, sloga, ljubezen, ko jo pa vi sami ubijate, ko s svojimi napadi in ovajanjem ne pustite, da bi prišlo do miru in sloge? Pri tem pa škodujete državi, ker vse storite, da zveste Slovence odbijate od Avstrije in jim grenite življenje v tej državi. Vi razdirate mir, slogo in ljubezen in netite v dobrih avstrijskih državljanih nezadovoljnost in obup. Vi ste škodljivci države!

Državno gospodarstvo v Avstriji.

Živo srebro v barometru pada in se dviga: na lepo, spreminljivo, vihar in dež. Pada pa le do gotove mere. Na sodni dan pa, ko bodo naravne moči se porušile, padlo bo tudi živo srebro na nič. Avstriji prihaja menda sodni dan, ko ji je valuta padla skoraj na nič: 100 vinarjev je bila krona vredna, zdaj pa ne velja več niti pol vinarja. Ali se morebiti bližamo tudi sodnemu dnevnu, ko preneha dihati zadnji ostanek nekdanje avstrijske monarhije? Poslanec Czernin je zadnjič dal v državnem zboru izraza tej misli. Finančni minister dr. Grimm in vladni mameluki kriče: Prekupci so krivi, borza je kriva, špekulanti v Zurichu so krivi, Ententa je kriva, ki ne da posojila — seve, ves svet je kriv! Stara reč: ko pride trgovec na kant, ko odgospodari kmet, vprašaj ga, kdo je kriv? Ves svet je kriv, le on sam ne. Ali je čudno, če ljudje skušajo dobiti tujih, solidnih vrednosti, ko nas vlada že tri leta ina za norce? Vedno se obeta ustalitv valute, obenem pa se vrti vedno hitreje stroj, ki dela denar! Potem pa se čudimo, da ta denar ne velja nič? Ta stroj se mora ustaviti na vsak način, drugače državi ni nobene pomoči! Kriva je v tem krščansko socijalna stranka, kriva pa tudi socijaldemokratska. Vsa ta plačila danes nimajo več nobene vrednosti. Vlada pa je kriva tudi v tem, da si pusti iztirjati od štrajkujočih uradnikov, in delavcev vse mogoče. Danes štrajkuje železničarji, jutri pošta, pojutrišnjem sodniki, za njimi učitelji, kratkomalo, ne delati nič, so se ljudje še hitreje naučili kakor črni kos lepe pesmi: „O du mein lieber Augustin!“ Ko več prašičev žre iz enega korita, ne smeš k močnejšim dati slabšega iz tujega gnezda. Ta bi lahko poginil, ker ga močnejši odjedo. Tak prašičji red v državi je štrajkanje v naši dobi.

12. oktobra zvečer.

Ni več dvoma: za Primorjem — Koroška. Dve zevajoči, strašni rani, ki je naš narod ne bo izlehka prebolel.

Dopolnilo se je, kar se je dopolniti moralo. Zgodilo se je, česar smo se mnogi bali in kar smo morali po delovanju, ki smo mu bili v Korošani pričakovali. Korporalstvo in švabronerstvo, pijančevanje in plesi so rodili svoj žalostni sad.

Gorje je le to, da bo ta sad morebiti stotisočim Slovincem smrten strup...

V sredo, 13. oktobra zvečer.

Dovršeno je! — Ni več dvoma.

A kaj sedaj? Kam sedaj?

Gorje je prišlo, zdaj mu je treba pogledati pogumno v oči, ne malodušno kloniti duhom. Treba bo iti nazaj gor k umirajoči materi. Treba bo poskusiti rešiti, če se še kaj rešiti da.

Res, temna je pot pred nami, a nad nami so — svetle zvezde...*)

*) Ta spis je bil objavljen v božični prilogi tržaške „Edinosti“ dne 24. decembra 1920. Prinašamo ga za obletnico plebiscita. Upajmo, da niso še ugasnile vse naše — svetle zvezde.

Država mora tako štrajkanje zabraniti, ali vsaj štrajkujočim ne sme dovoljevati, česar nima. V državnem zboru tudi nihče ne misli da je treba štediti, da se morajo izdatki znižati za vsako ceno! 264.000 uradnikov imamo, dvakrat toliko, kot jih ima velika Angležka, in ti avanzirajo „lušno“ naprej, tako, da je vse polno „dvornih“ svetnikov, četudi dvora nikjer ni, in vse je ravnatelj, nadzornik, nadsvetnik, vse hodi z zlatim ovratnikom! Zakaj ne? „Hätt' mans' nit, so tät' mans' nit“. Saj imamo stroj in delamo denar.

Amerikanci nam hočejo ukiniti prehrano naših otrok. Od vseh strani se zglašajo naši modrijani: to mora prevzeti država! Zakaj ne? Država nam daje že kruh tako po ceni, da se od konzumenta niti pek ne plača, naj prevzame prehrano vseh naših otrok, naj jim kupuje kakao, riž, speh, beli kruh, mleko. Zakaj ne, saj imamo stroj, ki nam dela denarja kar ga je treba. Ljudstvo, ki je tako neumno, da si pusti postaviti take predloge, ki veruje takim pustolovecem še danes, to ljudstvo je samo krivo da pride v skrajno bedo. Ko slepec slepca vodi, padeta oba v jamo, slabše bo če goljuf vodi otroka: pobral mu bo vse in nazadnje jokajočega pustil na cesti.

Rentnerji se imenujejo ljudje, ki so imeli kaj prihrankov in so ob obrestih živeli. Le ti reveži so ob vse! Kdor je imel en milijon, bil je do zdaj bogatin, danes od teh obresti nihče ne more živeti! Zdaj so se nekateri zavzeli tudi za te ljudi: Država jih naj vzdržuje! Saj jih bo deloma morala, ko bojo prišli nekdanji milijonarji na občino.

Tako se ne more gospodariti! V državi ni redu, državi se nič ne plačuje, ona pa naj vsem vstreže — iz nič. Med ljudstvom je denarja vse preveč, čemu torej delati novih bankovcev? In ko je treba plačati davke! Meščani pravijo: kmet ima denar, on naj plača. Kmet pravi: saj se še obleči ne moremo; industrija zasluži, naj ona plača! Industrija zopet trdi: če zahtevate od nas plačila, ne bomo mogli delati in nastane brezdelnost. Angleži so nam ponudili 260.000 moških oblek iz sukna komad po 5000 kron, pri nas stane 10.000 kron. Minister pa je rekel: jas ne pustim uvažati obleke, ker potem domači delavci ne bodejo imeli dela. Na Štajerskem se baje kopiči premog, ker je blago, ki pride iz Vestfalije cenejše in ljudstvo predražava štajerskega (Köflach) premoga ne mara kupovati. Zato se zahteva uvozna carina ali pa povišanje voznine za premog, da bo inozemski dražji — v dneh — ko si nekateri ljudje v mestih radi draginje ne morejo kupiti goriva. Na kmetih pa bodejo ljudje opustili obdelovanje polja, ker hlapci zahtevajo plače, ki jih posestnik ne zmore.

Tako je svet ves razprt: eden stan proti drugemu. Nekateri razpravljajo, da je groza, drugim manjka najpotrebnejše, največji revež pa je država, ki nima nič, a od nje se zahteva naj vse vzdržuje. Kako pa potem ta država še živi? Zanimiv je odgovor na to vprašanje, ki ga daje inozemsko časopisje, katero je v naših razmerah bolj poučeno — nego mi.

Švicarski in francoski listi pravijo, da je podonavska državna zveza edina rešitev, da si le tako opomorejo vse države — naslednice Avstrije. — Kdo pa temu načrtu nasprotuje? Luzernski „Vaterland“ piše, da Italija take zveze ne mara in da stremi po besedah grofa Sforze: Italija čez Balkan do Črnega morja. Popred je jo zadrževala Avstrija, zdaj se ji nobena malih držav ne more protiviti. Čim slabši se državicam godi, tem varnejši so laški načrti. Federacije tudi mala Ententa ne mara, ker si ta hoče osvojiti in razdeliti — Ogrsko. Trdi se pa tudi, da zvezne države ob Donavi niti Nemčija ne mara. Nemčija sili na vzhodna tržišča, ker ji je zapad zaprt in morje zbranjeno. Ta tržišča na vzhodu si bo lažje priborila, če so tu male države, nego če nastane večja državna tvorba. Veliko se je govorilo o priklonitvi Avstrije k Nemčiji. Tega ne pripusti ne Francoska, ne Angležka in Italija, ugovarja tudi Švica, ki pravijo: če se Nemčiji priklone avstrijski Nemci, potem se zganejo tudi Nemci v Švici in Švica razpade. In podonavska federacija? Češka in Jugoslavija je ne marata in Avstrija tudi ne, ker bi sicer ne mogla sezati po zapadni Ogrski.

Tako je teritoj, kjer je bila Avstrija, podobna stavbišču, kjer leži vse križoma in vse čaka mojstra, ki napravi načrt in vse uredi. Stvar se vleče že tretje leto, položaj prihaja tu pri nas od meseca do meseca neznosnejši in ko nečeno postanemo v pravem pomenu „Mala Rusija“, če se bo vladalo naprej po željah socijalizma.

⊠ TEDENSKI PREGLED ⊠

Avstrija.

Dogodki v Albaniji.

Albanske čete se koncentrirajo ob jugoslovansko-albanski meji. Posamezne napade so jugosl. čete odbile. Albanci dobivajo ojačenja. Šlepa se iz gibanja albanskih čet, da pripravljajo napad na meji ob celi črti. Iz Podgorice poročajo, da so zavzele albanske čete Donjo Sajo.

Belgrad. Ministrski svet je sklenil, poslati takoj vojaška ojačenja in orožništvo na vsjo albansko mejno črto. Sklenil je nadalje, da pozove vojno ministrstvo na 6 tedensko orožno vajo vojaške rezerve, posebno one letnike, ki so služili v letih 1919 in 1920.

Skoplje. (Ūsküb.) Poroča se, da so se obstreljevale jugoslovanske in albanske patrolje. Ugotovili so, da je municija albanskega topništva in pušk italijanskega izvora. Tudi ujetniki so izpovedali isto. Albanci so dobili tudi uniforme od Italijanov.

Ogrska.

Morilci v zapadni Ogrski. V preteklem tednu je pri nekem ogrskem vojaškem oddelku v zapadni Ogrski zgimil na neznan način vagon vojaških oblek. Častniki so dolžili stotnika Budahazija, da je on odgovoren za obleko, katero so vojaki že nujno pričakovali. Budahazy je razjarjen kaznoval nekega mladega poročnika s 25 udarci s palico. Nad tem početjem so se zgražali ostali častniki. Budahazy je nato postavil 6 častnikov pred vojaški preki sod, ki je obsodil tri častnike na smrt. Po obsodbi so jih takoj vstrelili. Najstarejši, imenom Satori Lajos, je štel 23 let. Ostala dva justificirana se imenujeta Bokor in Jos. Vsi trije so iz uglednih družin v Budimpešti. Tako se godi dve leti po strašni vojni v kulturni ogrski državi!

Italija.

Generalni štrajk v Julijski Benečiji.

Tržaške ladjedelnice so 29. sept. odslovile vse svoje delavce, vsled česar je danes 10.000 delavskih družin brez kruha. Ladjedelničarji, združeni v takozvani „Libera Triestina“, utemeljujejo svoj sklep s tem, da jim je nemogoče dalje vzdrževati ladjedelništvo na Primorskem, ker vlada noče primerno prispevati k brodovnemu gradbenemu programu, zlasti pa k zgradbi 24 parnikov, ki bi se imeli zgraditi v najbližji perijodi. Vsled tega ladjedelničarji menijo, da nikakor ne morejo nadaljevati dela, ker se njihovi učinkoviti stroški vsled konkurence inozemskega in italijanskega ladjedelništva samega nikakor ne krijejo. Vladna „Agenzia Stefani“ pa te trditve odločno zavrača in konstatuje, da zahtevajo tržaški ladjedelničarji za ladjo veliko več nego učinkovito stane in da hočejo z izprtjem delavstva samo od vlade iztisniti neupravičene profite. Glasom „Secola“ pa gre za to, da se iz vlade izsili okoli 375 milijonov lir, ki bi jih ladjedelničarji radi dobili na račun likvidacije vojnega stanja v ladjedelniški industriji, kakor jo je sklenil sedanji minister za trgovino Belotti. Belotti pa nikdar ni voljan doprinesiti tako žrtev, ker je mnenja, da so primorski ladjedelničarji itak uživali dozdej take privilegije, kakor jih niso uživali ostali italijanski ladjedelničarji.

Tudi delavska glasila trdijo, da gre za brezvesten manever ladjedelniških kapitalistov, ki imajo končni namen, da znižajo splošno vse delavske plače, da bi naj na ta način popravili „škodo“, ki jo utegnejo imeti od vlad-

Zopet napad na Slovence. Dne 24. m. m. je napadel v gostilni v Encelnivasi pri Galiciji Andrej Smrekar Slovence Antona Kopanca brez vsega vzroka. Ko je Smrekar udaril Kopanca po glavi, so drugi tam nahajajoči se nemčurji kričali „Hau' ihn“ (udri ga!). Le z največjim naporom se je posrečilo Kopancu izviti se tej druhali in zbežati.

Pliberk. Večkrat smo že poročali o samostnem postopanju raznih varnostnih organov na Koroškem. Evo nov slučaj. Jožef Rifl iz Prevalj se je mudil s pravišnim potnim listom v Celovcu. Ko se vrača dne 21. t. m. iz Celovca, ga ustavi na pliberskem kolodvoru policist Paulitsch, rekoč: „Sie sind der Rifl, Sie müssen zu uns kommen!“ (Vi ste Rifl, Vi morate še k nam priti!) Odvzel mu je potni list in naročil nekemu orožniku, da mora gnati Rifla v Pliberk na sodnijo in ga tam izročiti zloglasnemu sodniku Raunigu. Sodnik je trdil, da je Rifl plačal v propagandne namene en sod piva, kar je seveda zlagano. Rifl je imel potni list za trikratno potovanje na Koroško, veljaven do 31. decembra 1921, ter je plačal v Celovcu za vizum 1000 kron n. a., a tajni policist Dobernik v Pliberku je to dovoljenje kratkoma prečrtal.

Sv. Jakob v Rožu. (Igra.) V nedeljo, dne 25. sept. t. l. je priredilo tukajšnje izobraževalno društvo vključno velikim težkočam — ljudsko igro „Krivoprisežnik“. Vsi igralci: Veronika — Sitar Anica, Krivoprisežnik — Nagel Matej, Fran — Amruš Miha, Marjana — Obilnik Anica, Kmetovec — Serajnik Jože, Anton — Kobentar Jože, Veliki hlapec — Štornik Matej, Zidarka — Kobentar Anica, Jakob — Jelenik Tonček, Abraham — Velikogne Jože, Nosanka — Serajnik Urška, Roza — Gotalo Urška, Katra — Lederer Lucija — so rešili svoje vloge res hvalevredno, kar je pričalo zadovoljnost gledalcev. — Igra se boče dne 16. okt. ponovila pri Pložu v Ločah.

Kotmaravas pri Celovcu. Nedeljo dne 25. septembra je bila pokopana gospodična Albina Prosekar, pd. Razajeva na Plešivcu. V naglici je zamenjala posodo z lugom za pranje s posodo, v kateri je imela mošt za malojužino. Akoravno je to zmoto takoj pri prvemu požirku zapazila in so takoj pri zdravniku iskali pomoči, vendar ni bilo več pomoči in je morala po šesti mučnih tednih izdihniti svojo blago dušo. Bila je v 25. letu svoje starosti. Bila je nenavadno nadarjena in marljiva. V narodnem oziru neustrašena in jeklenega značaja je bila ponos in čast znane Razajeve hiše na Plešivcu. Njen pogreb je bil nekaj sijajnega in nenavadnega. Iz vseh krajev je prihitelo ljudstvo, da ji izkaže zadnjo čast, v tako ogromnem številu, kakor ga Kotmaravas še ni videla. Veliko vencev je pričalo o njeni priljubljenosti. Pevski moški zbor iz Bilčovsa jo pri hiši in na grobu zapel ginljive žalostinke. Rosne oči ob grobu stoječih so kazale bolj kot besede, kaj vse smo za vselej v grob položili. Vsi so tiho, a tem bolj globoko žalovali po rajni Biniji. Veliko je družina preirpela, ko so začetka vojne in po razsulu preganjali našega voditelja, Binije očeta, Matija Prosekar-ja, pd. Razaj na Plešivcu, a sedaj jim je smrt drage hčere zopet zadala hud udarec. Ugledni Razajevi družini naše prisrčno sočutje.

RAZNE NOVICE

Nesreča na morju. Na potu iz Glasgova v Dublin se je v megli zadela ladja Rowan zaporedoma na dva parnika in se potopila. Ladja je imela na krovu 37 mož posadke in 100 potnikov. Rešilo se je samo 24 mož posadke in 23 potnikov.

Nekdanji württembergski kralj umrl. Prejšnji kralj württembergski je pretekli teden umrl v starosti 73 let. Pogreba se je vdeležilo 30.000 ljudi, med njimi člani nekdanje nemške vladarske hiše ter mnogo nekdanjih nemških visokih častnikov.

Japonski kralj umira. Vesti iz Japonske pravijo, da umira japonski kralj v Tokio.

Za mleko slovenske časopise. Neki gospod na pošti v Velikovcu je nekemu ponudil, da mu da slovenskih časopisov, če mu ta preskrbi mleka. Res, za kaj vse so dobri slov. časopisi. Res čedne razmere!

GOSPODARSKI VESTNIK

Korosko gospodarstvo.

Nadaljevanje.

Naseljevanje najemnikov. O postavnem načrtu o naseljevanju najemnikov je obširno poročal msgr. Podgorc.

Postava od dne 31. majnika 1919 o naseljevanju že določuje, da sebo na pušče dajalo ne samo posestnike, marveč tudi najemnike, katerih najemniška pravica bo dedno puhajala na otroke ozir. bližnje sorodnike. Potem se je v državnem zboru opetovano naglašalo, da ljudje, ki nimajo premoženja, ne bojo mogli prevzeti kakega posestva, če se ne napravi taka postava, ki odpre pot, po kateri lahko tudi najemnik pride za stalno, na tako kmetijo.

Postava o naseljevanju dobi z novim načrtom drug oddelek: v prvem oddelku se daje ljudem, ki so za to sposobni, možnost dobiti v last kako izmed tistih kmečkih posestev, ki jih je gospoda v zadnjih 50 letih pokupila. Stvar je preprosta. Posestva so bila zdaj last tega ali drugega grofa, barona, ki jih ni mogel in ni hotel obdelovati. Zemljišče nam je pa dano, da na njem živijo ljudje, to je naravno pravo in temu se mora lastninska pravica ukloniti. Poprej je bilo zemljišče last gospode in ker ga gospoda ni mogla obdelovati, mora zopet priti v roke delavnih ljudi. Že pri tej oddaji posestev si ne moremo misliti, da bi posestvo sprejemali ljudje, ki nimajo premoženja prav nobenega! Če že država obeta posoditi na zemljišče 90 do 95 proc. vrednosti (ta kapital se nikdar ne bo obrestoval) si mora lastnik vendarle sam napraviti živi in mrtvi inventar. Svariti moramo ljudi, ki hočejo vse od države: država ni nobeden student, iz katerega lahko zajemaš vode, kolikor hočeš, ker se sama zopet staka.

Zdaj pa pride drugi načrt: naseljevanje ne z novimi posestniki, marveč z najemniki, pri katerih se pravica do najema podeduje na otroke in bližnje sorodnike. Vlada to postavo utemeljuje s tem, da bi sicer bili ljudje, ki nimajo sami premoženja, od sprejemanja posestev izključeni.

S to postavo se nekaj ustvari, kar je podobno fidejkomisu: posestva plemenitašev, ki posestev niso imeli, prodajati ali obremenjevati (Žunak l. dr.). Govori se, da se bojo fidejkomisi odpravili, tu se pa ustvarjajo novi. Stvar nas spominja na Mojzesove postave. Po Mojzesovih postavah se polja in hiše niso smele prodajati. „Polja ne smete kupovati, kajti, polje je moje, vi pa ste tujci in gostje pred menoj.“ (III. Mojz. 25, 23.) Izraelsko ljudstvo je bilo kakor najemnik svoje zemlje. Veljale so stroge določbe, kako se naj vsakemu plemenu in vsaki rodbini ohrani njena zemljiška last. Ta last se je lahko zastavila ali zarubila, pa le do 50. leta: v jubilejnim letu se je moralo vse vrniti družini, ki je bila prvotno lastnica zemljišča. Tako se je v Judovski deželi ohranila kmečka last, na nji kmečka družina, in iz te družine je zrastel eden najhrabrejših rodov stare dobe.

Stvar, ki jo postava namerava, je navidezno zelo lepa. Ali ko jo preudarimo na vse strani, nastanejo tehtni pomisleki.

(Dalje sledi.)

Vinska letina.

Iz Jugoslavije veljajo, da je bilo na kongresu vinarskih strokovnjakov ugotovljeno, da znaša povprečna produkcija vina v Jugoslaviji 2,861.940 hl.

Vinogradniki so z množino lahko zadovoljni in gotovo tudi s kvaliteto. Iz Dalmacije poročajo o dobrem stanju vinogradov. Peronospora ni napravila znatne škode. Na trgu je radi konkurence italijanskih vin nastopila križa. Grozdje je na trgu po 20 K kg. V Baranji stojijo vinogradi zelo lepo. Iz Slov. Goric poročajo o dobrem stanju vinogradov. Vслед zgodnje zoritve se prične trgati že ta teden.

V Avstriji je vinska trgovina zaostala. Država je uvedla visoko uvozno carino. Dunajski trgovci so se že pred 20. julijem oskrbeli

z madžarskimi vini. Cene so poskočile: hl. vina stane 10.000—10.500 K.

Na Češkoslovaškem počiva vinska trgovina. Država je sklenila z Italijo pogodbo, ki ponuja uvozu italijanskih vin znatne ugodnosti. Tako si je znala laška vinska trgovina zagotoviti stalnega odjemalca.

NAJNOVEJŠE VESTI

Velika železniška nesreča v Parizu. V predoru pri Batignolles se je zgodila velika železniška nesreča. Do sedaj so našli 26 mrtvih in veliko število ranjenih. Med razvalinami vozov še vedno iščejo mrliča. Predsednik francoske republike je obiskal v bolnišnici težko ranjene.

Požar v tvornici na sladkor. Iz Marseille poročajo, da je nastal požar v tvornici za sladkor, ki je upepelil 30 milijonov kilogramov sladkorja.

Irski.

Boji med Angleži in Irski še niso ponehali. V Belfastu je prišlo do velikih izgrediv. Trgovine so oplenili. Angleži so poslali na Irsko ojačenja.

Revolucija v Peru. Iz Santiaga poročajo, da je izbruhnila v Piura in v Tumbes v državi Peru revolucija.

Končan štrajk v Benečiji. Po dogovorih med štrajkujočim delavstvom in vlado je prišlo do sporazuma. Štrajk je končan.

Borza. Dunaj, 10. okt. 1921. 100 jgsl. K — 1240 n. avstr. K, 100 češk. = 3390 n. av. K, 100 lir = 12.330 n. av. K, 100 mark = 2540 n. av. K, 100 fr. frankov = 22.520 n. av. K, 100 švic. fr. = 55.520 n. av. K, 1 dolar = 3100 n. av. K, 100 bolg. lev. = 2155 K, 100 poljskih mark = 56 n. av. K, 100 ogrskih K = 470 n. av. K.

Listnica uredništva.

Sele. Hvala za poslani podlistek! Priobčimo ga oziraje se na vsebino, na vseh mrtvih dan!

UPOKOJEN OROŽNIK, nemškega in slovenskega jezika v besedi in pisavi zmožen, z večletno prakso išče službo kot občinski tajnik ali kakšno drugo enako vredno službo na slovenskem Koroškem. Plačilo po dogovoru. Ponudbe na naslov „Koroški Slovenec“ pod J. P.

Francišek Čermák,

DUNAJ V.,
Mittersteig 23-15
priporoča svoj zavod
za izdelovanje

angleških in
dunajskih
pian in pianin

(klavirjev).
Tudi expert!

LIDOVA KNIHTISKARNA

SE PRIPOROČA ZA HITRO, OKUSNO
IN CENO IZDELAVO VSAKOVRSNIH
DRUŠTVENIH, TRGOVINSKIH IN DRU-
GIH TISKOVIN, VABIL, OKLICEV I. T. D.

WIEN V., MARGARETENPLATZ 7